

Latvijas Republikas tiesībsargs

Baznīcas iela 25, Rīga, LV-1010, tālr.: 67686768, e-pasts: tiesibsargs@tiesibsargs.lv, www.tiesibsargs.lv

Rīgā

12.10.2022. Nr. 1-5/273

**Valmieras novada pašvaldības
pansionāta “Valmiera”
vadītājam T. Taubei**
pansionats@valmierasnovads.lv

Valmieras novada pašvaldībai
pasts@valmierasnovads.lv

**Latvijas Republikas
Labklājības ministrijai**
lm@lm.gov.lv

Par cilvēktiesību nodrošināšanu

Valmieras novada pašvaldības pensionātā “Valmiera”

Viena no tiesībsarga funkcijām ir veicināt privātpersonas cilvēktiesību aizsardzību.¹ Tādēļ par vienu no prioritātēm tiesībsarga darbā ir izvirzīta personu ar īpašām vajadzībām tiesību aizsardzība ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūcijās.

Pamatojoties uz iepriekš minēto, Tiesībsarga biroja Pilsonisko un politisko tiesību nodaļas Prevenzijas daļas vecākā juriste S.Garsvāne un Prevenzijas daļas konsultante sociālajos jautājumos V.Sproģe-Saksone 2022. gada 15. jūlijā bez iepriekšējā brīdinājuma apmeklēja Valmieras novada pašvaldības pensionātu “Valmiera”, Rīgas ielā 55, Valmierā (turpmāk - Pansionāts).

Akcentējams, ka vizītes laikā Tiesībsarga biroja pārstāvji vērtēja situāciju tikai Pansionāta ēkā, kas atrodas Rīgas ielā 55, Valmierā.

[1] Vizītes dienā Tiesībsarga biroja pārstāvji tikās ar Pansionāta administrācijas pārstāvjiem, kā arī tika intervēti atsevišķi klienti, lai noskaidrotu viņu viedokli par Pansionātā sniegtajiem ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas pakalpojumiem.

¹ Tiesībsarga likuma 11. panta 1. punkts. Pieejams: <https://likumi.lv/doc.php?id=133535>

Vizītes mērķis bija iepazīties ar cilvēktiesību nodrošināšanas aspektiem Pansionātā, kā arī noskaidrot jautājumus par klientu tiesībām uz privātās dzīves neaizskaramību, sniegtajiem sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas pakalpojumiem un vispārējiem sadzīves apstākļiem institūcijā.

Vizītes dienā Pansionātā ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas pakalpojumus saņēma 58 klienti - to skaitā pensijas vecumu sasniegušas personas un personas ar invaliditāti. Pansionāta pirmajā stāvā ir izvietoti 17 klienti, bet otrajā stāvā – 41 klients. Dienas laikā pirmajā stāvā 17 klientiem aprūpi nodrošina 2 darbinieki, bet nakts laika - 1 aprūpētājs. Savukārt otrajā stāvā 41 klientam dienas laikā aprūpi nodrošina 3 darbinieki, bet nakts laikā - 1 aprūpētājs.

Saskaņā ar Pansionāta darbinieku sniegto informāciju, tiešajā saskarsmē ar klientiem strādā 20 darbinieki (1 sociālais darbinieks, 1 sociālais aprūpētājs, 1 sociālais rehabilitētājs, 14 aprūpētāji un 3 medicīnas māsas).

[2] **Attiecībā uz vispārējiem sadzīves apstākļiem** tika secināts, ka Pansionāta ēkai Rīgas ielā 55 ir trīs stāvi un klientu istabas ir izvietotas ēkas pirmajā un otrajā stāvā, kas ir vērtējams pozitīvi, jo lielākā daļa klientu ir personas ar funkcionālajiem traucējumiem.

Pozitīvi vērtējams, ka Pansionātā ir nodrošināta vides pieejamība un ēkā var iekļūt un izkļūt klienti, kas pārvietojas riteņkrēslā, kā arī ēkā ir ierīkots lifts.

[2.1] Izvērtējot klientu vispārējos sadzīves apstākļus Pansionātā, tika secināts, ka kopumā klientu istabas, koplietošanas telpas un arī sanitārās telpas vizuāli izskatās un ir vērtējamas kā sniegtajam pakalpojumam atbilstošas - klientu istabas izskatījās mājīgi un ģimenes videi pietuvināti.

Klientu skaits Pansionātā ir neliels un pārsvarā viņi ir izvietoti divvietīgajās, trīsvietīgajās istabās un vienvietīgajās istabās. Ļoti pozitīvi vērtējams, ka visās klientu istabās ir ierīkotas personīgās sanitārās telpas (labierīcības un duša) un tās izskatījās tīras, sakoptas un iekārtotas tai skaitā ņemot vērā personu ar funkcionālajiem traucējumiem vajadzības un drošību.

[2.2] Tiesībsargs atzinīgi vērtē, ka Pansionātā nav izveidota tā saucamā “slēgtā nodaļa”, kurā atsevišķi no pārējiem klientiem tiktu izvietoti klienti ar demenci un/vai garīga rakstura traucējumiem. Līdz ar to visi Pansionāta klienti ir izvietoti istabās, ļaujot ikvienam piedalīties ne tikai Pansionāta kopējos ikdienas pasākumos, bet arī sajusties savās tiesībās un brīvībās vienlīdzīgi ar visiem pārējiem klientiem.

Apmeklējot Pansionātu, Tiesībsarga biroja pārstāvji konstatēja atsevišķu cilvēktiesību standartu neievērošanu, kā arī Latvijas normatīvajos aktos noteikto principu pārkāpumus.

[3] **Jautājumā par pārvietošanās brīvību** tika secināts, ka sakarā ar Covid-19 izplatības novēršanu klientu un viņu piederīgo tikšanās 2020., 2021. un 2022. gada pavasara, rudens un ziemas mēnešos tika ierobežotas, ņemot vērā valstī noteikto vispārējo karantīnu un ar to saistītos ierobežojumus.

Saskaņā ar Pansionāta administrācijas pārstāvju sniegto informāciju, klientu tikšanās klātienē ar piederīgajiem nav tikušas nodrošinātas laikā, kad valstī bija noteikti stingri

Covid-19 izplatības ierobežojumi un tika atsāktas brīdī, kad valstī noteiktie ierobežojumi tika mazināti.

Savukārt valstī noteikto vispārējo Covid-19 izplatības ierobežojumu laikā komunikācija starp klientiem un piederīgajiem notikusi pārsvarā telefoniski, kā arī izmantojot mūsdienās pieejamās komunikācijas ierīces - tālruņus, datorus un planšetes, kas pieļauj videozvanu iespēju nodrošināšanu.

No cilvēktiesību viedokļa raugoties, ir svarīgi nodrošināt, lai jebkādi tiesību ierobežojumi, kas šobrīd tiek piemēroti ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūciju klientiem saistībā ar Covid-19 izplatības novēršanu, būtu samērīgi un to rezultātā klientiem gan tiešā, gan arī netiešā veidā netiktu nodarīts kaitējums.

Akcentējams, ka visiem Pansionātā noteiktajiem klientu tiesību ierobežojumiem ir jābūt ne tikai izskaidrotiem ikvienam klientam saprotamā veidā, bet arī pamatotiem uz objektīviem apsvērumiem. Turklāt svarīgi ir atcerēties par ikviena klienta individuālajām vajadzībām, nepieļaujot pārlieku klientu tiesību ierobežošanu, kas varētu radīt papildu konfliktsituācijas un arī grūtības komunikācijā ar klientiem un viņu tuviniekiem.

Ņemot vērā minēto, atzinīgi vērtējams, ka laikā, kad Pansionātā bija noteikti ierobežojumi Covid-19 izplatības novēršanai, administrācija bija atradusi veiksmīgi veidu, kā nodrošināt klientu un viņu piederīgo tikšanos, nepakļaujot savstarpējam apdraudējumam un izmantojot visas citas pieejamās attālinātās komunikācijas iespējas.

[3.1] Saskaņā ar Veselības ministrijas un Labklājības ministrijas sniegtajām rekomendācijām Pansionātā ir ierīkotas divas atsevišķas telpas (medicīniskie izolatori), kas ir paredzēti ar Covid-19 inficēto klientu izolācijai. Pansionāta administrācija abas šīs telpas sauc par observāciju.

Minētās medicīniskā izolatora telpas ir izvietotas Pansionāta ēkas pirmajā stāvā un vienā no telpām ir paredzētas vietas divām personām, bet otrajā - vienai personai. Abās medicīniskā izolatora telpās ir savas sanitārās telpas (labierīcības un duša).

Vizītes dienā tika konstatēts, ka katrā no medicīniskā izolatora telpām ir bijusi ievietota viena persona, kopumā divas klientes.

Abas medicīniskajā izolācijā esošās personas Tiesībsarga biroja pārstāvjiem nav izteikušas sūdzības par savu atrašanos izolācijā un vispārējiem sadzīves apstākļiem Pansionātā.

Uz Tiesībsarga biroja pārstāvju jautājumu, cik ilgi abas klientes atrodas medicīniskā izolatora telpā, Pansionāta darbinieki nav varējuši sniegt pilnu informāciju. Par vienu no klientēm, tika paskaidrots, ka viņa ir jauna kliente un atrodas novērošanā medicīniskās izolācijas telpā kopš 2022. gada 1. jūlija, t.i. - 15 dienas. Saskaņā ar Pansionāta darbinieku sniegto skaidrojumu, minētās klientes novērošanas laikā kļuva redzams, ka viņai būs grūti piemeklēt istabas biedrus, tādēļ kliente vēl kādu laiku atradīsies medicīniskā izolatora telpā, kamēr Pansionāta administrācija atrisinās jautājumu par brīvu vietu pieejamību klientu istabās.

Jautājumā par otru klienti, kura atradās medicīniskā izolatora telpā, neviens no Pansionāta darbiniekiem nav varējis sniegt precīzu informāciju, cik dienas viņa atrodas izolācijā. Arī Pansionāta medicīnas māsa nav varējusi atrast nevienu ierakstu medicīniskajos dokumentos un žurnālos, kas norādītu kopš kura datuma kliente ir tikusi ievietota medicīniskā izolatora telpā un ar kuru datumu viņa tiks pārvesta atpakaļ uz savu istabu. Pansionāta medicīnas māsa izteica pieņēmumu, ka kliente varētu atrasties medicīniskā izolatora telpā aptuveni 5 dienas. Savukārt uz Tiesībsarga pārstāvju jautājumu,

cik ilgi minētai klientei vēl būtu jāatrodas medicīniskā izolatora telpā, neviens no Pansionāta darbiniekiem nav varējis sniegt precīzu atbildi.

Pansionāta medicīnas māsa norādīja, ka pansionāta administrācija un medicīnas darbinieki līdz šim nav aizdomājušies, ka ikviena klienta medicīniskās izolācijas gadījums kaut kur būtu jādokumentē, precīzi norādot izolācijas pirmo un pēdējo dienu un arī tās pamatojumu.

Tiesībsarga biroja pārstāvji norādīja, ka Pansionāta administrācijai būtu jāpilnveido esošā prakse, nosakot kārtību kādā veidā tiek veikti ieraksti attiecībā uz personām, kuras tiek ievietotas medicīniskā izolatora telpās, precīzi norādot, cik ilgi un uz kāda pamata personas tiek izolētas.

Vienlaikus, Tiesībsarga ieskatā nav pieļaujama situācija, kad Pansionāta klienti ilgstoši atrodas medicīniskā izolatora telpā, pārsniedzot normatīvajos aktos noteikto pašizolācijas ilgumu tikai tādēļ, ka Pansionāta administrācija nav spējusi savlaicīgi risināt jautājumu par kopējam klientu skaitam atbilstošu vietu/istabu skaitu un pieejamību.

Būtiski norādīt, ka arī medicīniskā izolatora telpā ievietotajiem klientiem ir nepieciešams nodrošināt regulāras nodarbības (ņemot vērā individuālajos sociālās aprūpes vai sociālās rehabilitācijas plānā noteiktos mērķus), kā arī ikdienas pastaigas svaigā gaisā gadījumos, kad klienta veselības stāvoklis to pieļauj.

Ikvienas ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūcijas vadītāja kompetencē ir pieņemt lēmumus par tās darba attīstību vai optimizāciju un attiecīgām izmaiņām, lai sniegtu klientu vajadzībām atbilstošu pakalpojumu. Tas ietver arī visus lēmumus par klientu medicīniskās izolācijas nodrošināšanu un kārtību, atbilstoši normatīvajos aktos noteiktajām prasībām.

Rekomendācijas:

1. Pilnveidot Pansionātā esošo kārtību attiecībā uz klientu ievietošanu medicīniskā izolatora telpās saskaņā ar normatīvajos aktos noteikto kārtību, nosakot kārtību kādā veidā un kādos dokumentos tiek atspoguļota informācija par personām, kuras ievietotas medicīniskā izolatora telpās (precīzi norādot, cik ilgi un uz kāda pamata personas tiek izolētas).
2. Nodrošināt medicīniskā izolatora telpā ievietotajiem klientiem ikdienas aktivitātes (piemēram, lasīšana, TV, radio), pastaigas un vingrošanu ārā (ja nav medicīnisku kontrindikāciju), kā arī iespējas uzturēt kontaktu ar ār pasauli, lai kompensētu kaitīgo ilgtermiņa izolācijas iedarbību.
3. Pārskatīt un pārtraukt Pansionātā esošo praksi, kad nepietiekoša klientu vietu skaita dēļ, klienti ilgstoši atrodas medicīniskā izolatora telpā, pārsniedzot normatīvajos aktos noteikto pašizolācijas ilgumu tikai tādēļ, ka Pansionāts savlaicīgi nav nodrošinājis kopējam klientu skaitam atbilstošu vietu/istabu skaitu un pieejamību.

[4] Attiecībā uz klientu līdzdalību nodarbībās un brīvā laika pavadīšanas iespējām tika secināts, ka galvenokārt klientu nodarbības tiek organizētas un notiek Pansionāta zālē (2. stāvs) un bibliotēkā (3. stāvs).

Pansionāta zālē klientiem ir pieejamas dažādas grāmatas un aprīkojums brīvā laika pavadīšanas iespējām. Tomēr vizītes laikā tika novērots, ka Pansionāta klienti lielāko daļu

sava laika pavada bezmērķīgi, atrodoties savās istabās, ko nevar uzskatīt par saturīgu brīvā laika pavadīšanu personām, kuras ilgtermiņā saņem institucionālos pakalpojumus.

Pansionātā pie informācijas stendiem bija atrodama aktuālā informācija par klientu aktivitāšu plānu 2022. gada jūlija mēnesim.

Izvērtējot minēto aktivitāšu plānu, Tiesībsarga biroja pārstāvji secināja, ka Pansionāta klientiem darba dienās laika posmā no plkst. 10.30 līdz 15.00 kopīgi tiek organizētas radošās nodarbības un saturīga brīvā laika pavadīšanas pasākumi: rīta vingrošana, radošās nodarbības un mazāk aktīvo klientu pastaigas svaigā gaisā. Aktivitāšu plānā ir norādītas arī individuālās nodarbības un individuālās pārrunas ar klientiem.

Akcentējams, ka ikvienam Pansionāta klientam ir būtiski nodrošināt ne tikai mērķtiecīgi organizētas nodarbības (veicinot klientu sadzīves iemaņu saglabāšanu un attīstīšanu), bet arī sniegt nepieciešamo atbalstu brīvā laika jēgpilnai pavadīšanai, jo citādi pastāv objektīvi riski netiešā veidā veicināt klientu pasivitāti, kuras rezultātā var iestāties klientu apātisms, kas ilgtermiņā varētu pasliktināt arī psihiskās veselības stāvokli.

Tādējādi organizējot gan kopīgas radošās nodarbības klientiem gan arī individuālās nodarbības ir būtiski tās plānot atbilstoši klientu individuālajām vajadzībām un sociālās rehabilitācijas plānos noteiktajiem mērķiem. Turklāt, Pansionātā piedāvātajām nodarbībām un aktivitātēm nevajadzētu būt vienveidīgām, bet gan klientu vecumposmam, interesēm un individuālajām vajadzībām atbilstošām un vērstām uz katra klienta veselības stāvokli, individuālajām spējām un interesēm.

Rekomendācijas:

1. Nodrošināt Pansionāta klientiem regulāras nodarbības, ņemot vērā klientu individuālo spēju izvērtējumu un plānoto mērķu sasniegšanu, iespēju robežās paplašinot šobrīd piedāvāto nodarbību un pulciņu klāstu.
2. Nodrošināt Pansionāta klientiem regulāras saturīga brīvā laika pavadīšanas iespējas un aktivitātes, lai nepieļautu klientu esošo dzīves iemaņu samazināšanos un zudumu.
3. Veikt mērķtiecīgas darbības, lai veicinātu visu Pansionāta klientu aktivitāti un interesi iesaistīties individuālajās nodarbībās, brīvā laika aktivitātēs un organizētajos pasākumos.

[5] Attiecībā uz sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas jautājumiem tika konstatēts, ka saskaņā ar Pansionāta darbinieku veiktajiem ierakstiem klientu aprūpes mazgāšanas grafikā 2022. gada jūlija mēnesim, vienai daļai no klientiem personīgās higiēnas pasākumi (mazgāšana) tika nodrošināti vidēji divas vai trīs reizes mēnesī, kas ir pretrunā ar Latvijas normatīvajos aktos noteikto kārtību². Piemēram, daļai Pansionāta klientu mazgāšanas diena tika atzīmēta 4., 15. un 27. jūlijs, citai daļai klientu - 6., 18. un 28. jūlijs. Savukārt daļai klientu mazgāšanas dienas tika atzīmētas vien 8. un 20. jūlijā, kā arī 13. un 22. jūlijā.

Ņemot vērā, ka Tiesībsarga biroja darbinieki apmeklēja Pansionātu 2022. gada 15. jūlijā tika konstatēti reālai situācijai neatbilstoši ieraksti, kad Pansionāta atbildīgie darbinieki vēl mēneša vidū ir aizpildījuši klientu aprūpes mazgāšanas grafiku 2022. gada jūlija mēnesim uz priekšu, līdz mēneša beigām, kas neatbilst reālai situācijai.

² Ministru kabineta 2000. gada 12. decembra noteikumu Nr. 431 "Higiēnas prasības sociālās aprūpes institūcijām" 8.1. un 14.¹ punkts. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/13628-higienas-prasibas-socialas-aprupes-institucijam>

Rezultātā, vizītes dienā, Tiesībsarga biroja pārstāvji nav guvuši dokumentālus pierādījumus, ka Pansionāta darbinieki un administrācija atbildīgi izturas pret klientiem paredzētās savlaicīgas personīgās aprūpes nodrošināšanu un faktiskai situācijai atbilstošu un korektu klientu dokumentu aizpildīšanu.

Akcentējams, ka šāda Pansionāta klientu personīgās higiēnas organizācija ne tikai neatbilst Latvijas normatīvajos aktos noteiktajai kārtībai, bet arī klientu personīgās higiēnas pasākumu nodrošināšanai atbilstoši individuālajām vajadzībām, ņemot vērā Latvijā esošās klimatiskās izmaiņas (piemēram, karstas vasaras laikā klientu personīgās higiēnas pasākumi nešaubīgi būtu jānodrošina ne vien regulāri, bet katru dienu).

Vienlaikus norādāms, ka Pansionātā esošo aprūpes darbinieku skaita trūkums nevar kalpot par tiesisku pamatojumu faktam, ka klientiem paredzētie aprūpes pasākumi netiek nodrošināti normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā un apjomā.

[5.1] Saskaņā ar Pansionāta darbinieku sniegto informāciju, lielākā daļa Pansionāta klientu ir gulošas personas (aptuveni 70 %) un aprūpes personāls regulāri nodrošina šo klientu pozicionēšanu.

Vizītes dienā Tiesībsarga biroja pārstāvjiem bija iespēja iepazīties ar Pansionātā veiktajiem pierakstiem par gulošu klientu pozicionēšanas kārtību un biežumu. Tomēr Pansionāta medicīnas māsa nevarēja sniegt informāciju un skaidrojumu, kura ārstniecības persona un kurā brīdī ir nozīmējusi gulošajiem klientiem pozicionēšanu, jo Pansionāta galvenā medicīnas māsa vizītes dienā bija atvaļinājumā. Vienlaikus arī Pansionāta klientu medicīniskajos dokumentos nav bijuši atrodami ieraksti par ārstniecības personu slēdzieniem un gulošajiem klientiem nozīmētās pozicionēšanas sākuma, ilguma un/vai pārtraukšanas pamatojumu.

Ņemot vērā minēto, Tiesībsarga biroja pārstāvji secināja, ka Pansionāta aprūpētājas regulāri veic vairāku gulošu klientu pozicionēšanu, bez medicīniskajos dokumentos noteiktajām indikācijām, kā arī jebkādas informācijas par pozicionēšanas nepieciešamības ilgumu.

Tiesībsarga biroja pārstāvji rekomendēja Pansionāta medicīnas mātai sazināties gan ar Pansionāta galveno medicīnas māsu un arī ar ģimenes ārstu, lai precizētu gulošu klientu pozicionēšanas aspektus, kā arī nodrošināt atbilstošu ierakstus veikšanu visu pozicionējamo klientu medicīniskajos dokumentos, saskaņā ar normatīvajos aktos noteikto kārtību.

[5.2] Vizītes laikā Tiesībsarga biroja pārstāvji iepazīnās ar atsevišķu klientu individuālajiem sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas plāniem un tajos noteiktajām problēmām, mērķiem un uzdevumiem.

Detalizētāka informācija par novērojumiem un rekomendācijām Pansionāta klientu sociālās rehabilitācijas plānos tika iekļauta Pielikumā Nr.1 "Pārskats par klientu sociālās rehabilitācijas plāniem Valmieras novada pašvaldības pansionātā "Valmiera"".

Rekomendācijas:

1. Organizēt visu klientu personīgās higiēnas pasākumu nodrošināšanu ne tikai atbilstoši normatīvajos aktos noteiktai kārtībai, bet arī ņemot vērā klientu individuālās vajadzības un valstī esošās klimatiskās izmaiņas.
2. Nodrošināt Pansionāta darbiniekiem papildus apmācības attiecībā uz klientu sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas dokumentācijas aizpildīšanu, novēršot neatbilstošu ierakstu veikšanu klientu dokumentos.

3. Nodrošināt atbilstošu ierakstu veikšanu Pansionātā pozicionējamo klientu medicīniskajos dokumentos, saskaņā ar normatīvajos aktos noteikto kārtību.
4. Pilnveidot klientu sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas plānu dokumentēšanu un aktualizēšanu, atspoguļojot informāciju par sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas plānā noteikto aktivitāšu izpildi, ņemot vērā normatīvajos aktos noteiktās prasības.
5. Plānu izmantošana ir ieteicama ikdienas darbā arī sociālajam darbiniekam, sociālajam aprūpētājam un sociālajam rehabilitētājam.
6. Ņemot vērā, ka iestādē vairums klientu (apmēram 70%) ir guļoši, aicinām izvērtēt Pansionāta iespējas piesaistīt darbam ar klientiem papildus ārstniecības speciālistus (fizioterapeitu, ergoterapeitu, fizikālās un rehabilitācijas medicīnas ārstu vai psihologu).

[6] **Attiecībā uz darbinieku skaitu un to kvalifikāciju institūcijā** tika secināts, ka Tiesībsarga biroja pārstāvju vizītes dienā Pansionātā pakalpojumus saņēma 58 klienti un tiešajā saskarsmē ar klientiem strādā 20 darbinieki (1 sociālais darbinieks, 1 sociālais aprūpētājs, 0,5 sociālais rehabilitētājs, 14 aprūpētāji un 3 medicīnas māsas).

Pansionāta pirmajā stāvā ir izvietoti 17 klienti, bet otrajā stāvā - 41 klients. Dienas laikā pirmajā stāvā 17 klientiem aprūpi nodrošina 2 darbinieki, bet nakts laikā - 1 aprūpētājs. Savukārt otrajā stāvā 41 klientam dienas laikā aprūpi nodrošina 3 darbinieki, bet nakts laikā - 1 aprūpētājs.

Atbildot uz Tiesībsarga biroja pārstāvju jautājumu, vai ņemot vērā, ka 70% no Pansionātā esošo klientu ir guļošanas personas, šī brīža esošais darbinieku skaits ir pietiekošs un atbilstošs normatīvajos aktos paredzētajam sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas pakalpojuma apjomam klientiem, Pansionāta administrācija norādīja, ka būtu gribējusi lielāku darbinieku skaitu ar atbilstošu izglītību un veicamajam darbam nepieciešamajām iemaņām, bet esošais finansējums to nepieļauj. Tāpat, ņemot vērā vizītē iegūto informāciju, Tiesībsarga biroja pārstāvji neguva pārliecību, ka katrā Pansionāta stāvā viens nakts stundās strādājošs darbinieks būtu spējīgs nodrošināt klientiem pilnvērtīgu aprūpi nakts laikā³.

Jautājumā par darbinieku skaitu ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūcijās akcentējams, ka nepieciešamo darbinieku skaitu nosaka katras institūcijas vadītājs vai arī augstāka institūcija, pamatojoties uz sociālo pakalpojumu sniedzēja institūcijas vadītāja iesniegtajiem priekšlikumiem. Vienlaikus, uz institūcijas vadītāju gulstas pienākums nodrošināt vienmērīgu un racionālu darba uzdevumu sadali starp darbiniekiem, kā arī regulāru kvalifikācijas celšanu katru gadu tiem darbiniekiem, kuri ikdienā strādā ar klientiem⁴.

Turklāt katras institūcijas vadītājs ir tiesīgs sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas pakalpojumu nodrošināšanai piesaistīt arī citus speciālistus, to realizējot atbilstoši klientu vajadzībām un institūcijas rīcībā esošajiem finansiālajiem līdzekļiem.

Pamatojoties uz iepriekš minēto, Pansionāta administrācijai būtu jāizvērtē esošo darbinieku skaitu un kompetenču sadalījumu, kas būtu atbilstošs esošo klientu skaitam un

³ Ņemot vērā, ka no 58 Pansionātā esošajiem klientiem 70% ir guļošanas personas, kurām ikdienā ir nepieciešama pastāvīga uzraudzība un atbalsts no personāla puses (guļoši klienti, klienti ar kustību traucējumiem).

⁴ Ministru kabineta 2017. gada 13. jūnija noteikumu Nr. 338 „Prasības sociālo pakalpojumu sniedzējiem” 2.2. apakšpunkts un 2.3. apakšpunkts.

viņu objektīvajām vajadzībām nepieciešamo sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas pakalpojumu nodrošināšanai ilgtermiņā.

Rekomendācijas:

1. Izvērtēt un nodrošināt Pansionātā esošo darbinieku skaitu un kompetenču sadalījumu, kas būtu atbilstošs esošo klientu skaitam un viņu objektīvajām vajadzībām nepieciešamo sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas pakalpojumu nodrošināšanai ilgtermiņā.
2. Nodrošināt Pansionātā atbilstošu aprūpes personāla skaitu nakts stundu laikā, lai ikviens klients varētu saņemt savām objektīvajām vajadzībām nepieciešamo aprūpi nakts laikā.

[9] Vizītes noslēgumā ar Pansionāta administrāciju tika pārrunāti problēmu jautājumi attiecībā uz Tiesībsarga biroja pārstāvju konstatētajiem trūkumiem (vispārējiem sadzīves apstākļiem, individuālu nodarbību un brīvā laika pavadīšanas iespēju nodrošināšanu klientiem, klientu lietu aizpildīšanu, klientu medicīnisko dokumentu aizpildīšanu), sniedzot ieteikumus kvalitatīvāku pakalpojumu sniegšanā, ievērojot klientu vislabākās intereses.

[10] Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likums⁵ paredz, ka ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūcija ir sociālā institūcija, kas nodrošina personai, kura vecuma vai veselības stāvokļa dēļ nespēj sevi aprūpēt, mājokli, pilnu aprūpi un sociālo rehabilitāciju.

Savukārt Ministru kabineta 2017. gada 13. jūnija noteikumu Nr. 338 „Prasības sociālo pakalpojumu sniedzējiem” 4.2. un 4.3. apakšpunkts⁶ ikvienam sociālo pakalpojumu sniedzējam uzliek par pienākumu sociālo pakalpojumu satura un apjoma plānošanu un nodrošināšanu atbilstoši klienta vajadzībām, vienlaikus sniedzot skaidrojumu klientam par sociālā pakalpojumā nepieciešamajām izmaiņām, mainoties klienta funkcionālajam stāvoklim vai citiem apstākļiem.

Vienlaikus minēto noteikumu 4.4. un 4.7. apakšpunkts paredz arī pienākumu nodrošināt klienta ģimenes vai māsaiņniecības locekļu iesaistīšanu sociālā pakalpojuma sniegšanas procesā (izņemot gadījumus, ja tas nav klienta interesēs) un sociālo pakalpojumu sniedzēja ētikas principu ievērošanas pienākumu un darbību klienta labākajās interesēs.

Lai nodrošinātu Pansionātā sniegto ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas pakalpojumu atbilstību cilvēktiesību standartiem un normatīvajā regulējumā noteiktajām obligātajām prasībām, lūdzu tās administrāciju un tās darbu kontrolējošās un uzraugošās institūcijas (Valmieras novada pašvaldībai un Labklājības ministriju) veikt visas nepieciešamās darbības minēto rekomendāciju ieviešanai.

Par tiesībsarga rekomendāciju izpildi un plānotajām aktivitātēm to izpildei lūdzu informēt līdz 2022. gada 1. decembrim.

⁵ Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma 1. panta 6. punkts.

Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/68488-socialo-pakalpojumu-un-socialas-palidzibas-likums>

⁶ Ministru Kabineta 2017. gada 13. jūnija noteikumi Nr. 338 „Prasības sociālo pakalpojumu sniedzējiem”

Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/291788-prasibas-socialo-pakalpojumu-sniezdzjiem>

Pateicos par vizītes laikā sniegto informāciju un sadarbību ar Tiesībsarga biroja pārstāvjiem.

Pielikumā: “Pārskats par klientu sociālās rehabilitācijas plāniem Valmieras novada pašvaldības pansionātā “Valmiera”” uz 3. lpp.

Ar cieņu
tiesībsargs

Juris Jansons

Šis dokuments ir parakstīts ar drošu elektronisko parakstu un satur laika zīmogu